

ANANSI. WORLD FICTION este un imprint al Editurii Trei

Anansi
PORT ROYAL

ERIC
NEWBY

Scurtă plimbare
prin Hindukush

Prefață de **Evelyn Waugh**
Epilog de **Hugh Carless**

Traducere din limba engleză și note de
Cornelia Marinescu

EDITORI:

Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

DIRECTOR EDITORIAL
ANANSI. WORLD FICTION:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Mădălina Marinache

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Mihaela Gavriloiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NEWBY, ERIC

Scurtă plimbare prin Hindukush / Eric Newby ; pref. de Evelyn
Waugh ; epilog de Hugh Carless ; trad. din lb. engleză și note de
Cornelia Marinescu. - București : Editura Trei, 2025
ISBN 978-606-40-2899-0

I. Waugh, Evelyn (pref.)
II. Carless, Hugh (postf.)
III. Marinescu, Cornelia (trad., note)

821.111

Titlul original: *A Short Walk in the Hindu Kush*
Autor: Eric Newby

First published by Secker & Warburg 1958
First published in paperback by Arrow 1961
Published by Picador in 1974 in association with William Collins Sons
Fiftieth anniversary edition published by Picador 2008

Copyright © Eric Newby 1958
Preface copyright © Evelyn Waugh 1959
Epilogue copyright © Hugh Carless 2008

Copyright © Editura Trei, 2025,
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-2899-0

Cartea aceasta îi este dedicată lui Hugh Carless, din Serviciul Diplomatic al Majestății Sale. Pentru oricine o citește este incontestabil și evident că fără firea lui hotărâtă călătoria aceasta nu s-ar fi realizat niciodată.

„Il faudrait une expédition bien organisée et pourvue de moyens matériels puissants pour tenter l'étude de cette région de haute montagne dont les rares cols sont à plus de 5 000 mètres d'altitude.”¹

L'Hindou Kouch et le Kaboulistan,
Raymond Furon

1. „Ar fi nevoie de o expediție bine organizată și dotată cu mijloace materiale substanțiale ca să se încerce studierea acestei regiuni montane foarte înalte și ale cărei puține trecători se situează la altitudini de peste 5 000 de metri“ (în fr. în orig.).

Prefață

Domnul Eric Newby nu trebuie confundat cu celălalt scriitor englez având același patronim. Am început să citesc *Scurtă plimbare prin Hindukush* crezând că e vorba de cartea tizului său, ale cărui scrieri m-au desfătat cu mult înainte. Am descoperit ceva la fel de încântător, dar foarte diferit.

Între timp am aflat că domnul Eric Newby este autorul unui interesant jurnal de bord, *The Last Grain Race*, o relatare a felului cum, la optsprezece ani, s-a îmbarcat ca singurul englez pe velierul finlandez Moshulu, a trăit ca mus în teuga corabiei, a îndeplinit sarcini și corvezi, a trecut ca matelot pe lângă ambele capuri geografice, înfruntând toate greutățile acelei rute istorice, astăzi dispărute, pe care erau transportate grâne din Australia până în Regatul Unit, la bordul corăbiilor de tip windjammer. Cariera lui militară a fost eroică și romantică. Curajul nesăbuit și cerbicia care l-au făcut pentru scurtă vreme marinăr au fost puse apoi în serviciul regelui. După război, a intrat în cea mai improbabilă dintre industrii, *haute couture*. E nevoie

de un efort de imaginație să ți-l închipui pe acest tânăr și viguros aventurier vânzând haine de damă. Suntem scutiți de o atare dificultate grație propriei sale descrieri, delicios de amuzante, care captivează imediat cititorul primelor capitole din *Scurtă plimbare*. „Chemarea pustului” este singura expresie, stupid de banală, care poate să descrie imboldul straniu care l-a purtat pe domnul Newby din Mayfair până în munții sălbatici din Afganistan. Când s-a îmbarcat pe *Moshulu*, el nu era navigator; nici alpinist nu era când a hotărât să escaladeze Hindukush. Câteva zile de cățărare încordată pe stâncile din Țara Galilor, consemnate fermecător în carte, au reprezentat singura lui pregătire. Ce l-a atras nu a fost alpinismul; în Alpi sunt nenumărate posibilități pentru acest fel de activități. Au fost nostalgia, pasiunea, nesăbuința care zac adânc în sufletul celor mai mulți dintre englezi și care îi împing să evite folosirea atât de faimoșilor ochelari ai turistului și, fără să acorde vreo atenție științei, politicii sau comerțului, să calce pur și simplu prin locuri pe unde puțini oameni din lumea civilizată au pus piciorul.

Un critic american care a citit manuscrisul acestei cărți a blamat-o ca fiind „prea englezească”. Într-adevăr, *chiar* este profund englezească, în ciuda faptului că cea mai mare parte a acțiunii se desfășoară în locuri cât se poate de îndepărtate și că e scrisă într-un stil idiomatic, spontan, în totală opoziție cu eleganța stilului „mandarin”. Cartea este o bucurie pentru sufletul conaționalilor englezi și ar trebui măcar să îi lumineze pe aceia care au cât de puțină curiozitate când vine vorba de caracterul neobișnuit al Regatului nostru. Ea ilustrează amatorismul esențialmente tradițional

(unii, dar nu eu, ar spune chiar deplorabil) al englezilor. De mai bine de două sute de ani englezii umblă prin lume de dragul propriilor plăceri, suspectați peste tot că sunt agenți ai guvernului, spre marea rușine a oficialilor noștri. Scoțianul a îndurat greutăți în numele negoțului; francezul, fie în numele puterii, fie al evanghelizării. Doar englezul aproape că s-a dat de ceasul morții (și din tot sufletul) să scape din Anglia. Domnul Newby este cel mai recent exemplu al acestei tradiții fanteziste și mă rog să nu fie și ultimul. Stilul său are toate semnele, nu în întregime absurde, ale antecedentelor personale. Eufemismele, autoironia, încântarea față de straniețatea străinilor, refuzul net de a încerca în vreun fel să atragă compasiunea cititorilor săi față de greutățile pe care singur le-a căutat cu atâta ușurință; și, în sfârșit, modestia cu care, în prezența specialistului, s-a lăsat pe sine în planul secund (păstrând respectul pentru propria persoană neexprimat, dar esențial), și cu care încheie, aproape prea brusc, această seducătoare istorisire — prin toate aceste calități, domnul Newby a încântat inima unui om a cărui viață de călător s-a încheiat și care își vede mult prea adesea compatrioții reprezentați în străinătate de indivizi diferiți, tipologii noi și (fir-ar să fie!) mai puțin elevate.

Dragă cititorule, dacă ți-a mai rămas cât de puțină sensibilitate față de idiosincraziile grosolanei noastre rase insulare, lasă-te sedus și desfată-te cu acest produs atât de caracteristic.

Evelyn Waugh
1959

Mulțumiri

Se cuvine să aduc mulțumiri Guvernului Afganistanului, pentru amabilitatea și cooperarea pe care mi le-a arătat permițându-mi să călătoresc în Nuristan, și celor de la *Vogue*, pentru că au fost de acord să reproduc aici *Întâlnire cu un explorator*, apărut pentru prima dată în revistă și inclus aici în capitolul douăzeci.

Harta care ilustrează călătoria se bazează pe hărțile din Survey of India, pe secțiunea parcursă de Wilfred Thesiger, decorat cu ordinul pentru „servicii deosebite“ în 1956, și pe cercetările noastre.

CAPITOLUL UNU

Viața unui comis-voiajor

Cu toate luminile aprinse și ușa închisă, spre a ne proteja de curentul infernal care sufla pe scările din dos, camera de probă era ca un cuptor cu oglinzi. Eram patru oameni înghesuși acolo: Hyde-Clarke, designerul, Milly, un manechin foarte contemporan care nu avea niciuna dintre protuberanțele normale, croitoreasa cu față acră în atelierul căreia era făcută rochia și Newby.

Lucrurile nu mergeau bine. Se întâmpla în ultima săptămână dinaintea prezentării Colecției de Primăvară 1956, o perioadă în care *vendeuses*¹ se cocoșau în spatele birouașelor lor crem cu auriu și mâzgăleau cu furie, iar Directorii se năpusteau prin showroom-urile mari și pustii, stingeau frenetic luminile, să facă economie, și afundau în întuneric aripi întregi din clădire. Era vremea probelor interminabile, iar fetele din ateliere munceau până târziu. Corsetierii, brodezele, producătorii de blănuri, modiste, croitoresele, creatorii de fuste și cei care se ocupau

1. Vândătoarele (în fr. în orig.).

cu asortatul hainelor, toți cădeau pradă dezastrelor și le depășeau — însă la momentul acela erau deja cu toții ușor nebuni.

Rochia în lucru era însă un dezastru pe care nimeni n-avea să îl depășească. În fișa atârnată pe peretele camerei de probă era scris numele real al rochiei, *Royal Yacht*, alături de o mostră de material fixată cu steguleț. Prin acord general însă o botezaserăm cu toții *Grand Guignol*.

Eu aveam în mână un borderou unde erau trecute toate componentele folosite la realizarea rochiei, pe măsură ce erau solicitate din depozit. Lista acoperea deja o foaie întreagă. Nu era doar o rochie hidoasă; era una care suga banii ca un burete.

— Ce chestie ciudată. Conform borderoului, *Grand Guignol* are montate nouă fermoare. Sigur trebuie să fie vorba de o greșală.

Hyde-Clarke stătea pe vine și îndesa la bolduri în *Grand Guignol* de ziceai că e mașină de nituit.

— Rochia asta e BLESTEMATĂ. Știu sigur că e blestemată. LA DRACU', am înghițit un bold! Repede, bolduri, bolduri.

Croitoreasa, o femeie slăbuță ca o gardiancă de la Old Bailey cu același aer de indiferență față de suferința umană, i-a întins o mână osoasă care avea prinsă la încheietură o pernuță de ace din catifea ca un ceas. Hyde-Clarke a luat trei ace și le-a îndesat cu răutate în material; timorată, Milly a tras o înjurătură zdravănă.

— Ai grijă pe unde înfigi... acele-alea. Ce crezi că sunt — vreun afurisit de yoghin?

— Scumpete, TREBUIE să stai nemișcată. Nu ajungem nicăieri dacă te tot unduiești, a zis Hyde-Clarke.

S-a ridicat gâfâind și și-a aprins o țigară. A urmat o tăcere lungă, întreruptă doar de scrâșnetul dinților croitoaresei.

— Acum ce părere ai, domnule Newby? l-a întrebat Hyde-Clarke. *Tu* ești cel care trebuie să o vinzi.

— E mult mai rău, domnule Hyde-Clarke.

(Amândoi găseam o anume plăcere ironică în a ne adresa unui altuia cu „domnule“.)

— Seamănă cu unul dintre catargele-alea cu drapele pe care le instalează pe Mall¹ când se-ntoarce acasă regina.

— Nu sunt de acord. Eu cred că, îmbrăcată așa, Milly seamănă cu un druid... unul din bătrâneii ăia de la Eisteddfod² cărora le curge groaznic nasul și sunt înfășurați în cearșafuri. Cât a costat rochia până acum?

I-am spus.

— EXPIRĂ, scumpete. Poate c-o să arăți mai bine fără aer în plămâni. Să-ți spun drept, nu există nimic mai înfiorător decât jerseul alb când nu se așază bine.

„Scumpetea“ a expirat, iar rochia a alunecat de pe ea și i-a căzut până la glezne. Și-a pus brațele cruciș peste umeri și a ridicat disperată privirea spre tavan, de i s-a văzut albul ochilor.

1. Arteră de aproximativ un kilometru, din Charing Cross până în piața din fața Palatului Buckingham, folosită ca traseu pentru paradele ceremoniale oficiale.

2. În cultura galeză, festival care cuprinde mai multe concursuri, inclusiv de poezie și muzică.

— Nu e nevoie să te porți CA O SCÂRBĂ, a zis Hyde-Clarke, care își puna deja haina. Mai încercăm o dată la ora două. Mă duc să prânzesc.

S-a întors apoi spre mine.

— Vii și tu? m-a întrebat.

Ne-am dus „să prânzim“. Când vorbea, Hyde-Clarke era de-a dreptul obsedat să folosească anumite edwardianisme, așa că o bere și sandviciurile luate într-un pub deveneau „prânz“, iar un drum făcut cu mașina lui sport învechită era „o călătorie cu automobilul“.

Astăzi era zi de sandvici. În timp ce ne croiam drum prin viscol, pe Mount Street, i-am strigat la ureche că o să las baltă industria modei.

— Azi-dimineață am fost și la directori.

— Ah, și ce-au zis?

— Că deocamdată nu renunță la mine, dar că nu-mi pot promite nimic pentru viitor.

— Și tu ce-ai zis?

— Că tocmai mi s-a acceptat o carte spre publicare și că deocamdată o să rămân, dar nu promit nimic pentru viitor.

— Dar nu e adevărat, nu? Abia dacă pot să mi te imaginez *scriind* ceva.

— Așa a zis și editorul la-nceput. Acum vreau să plec într-o expediție.

— Da' nu ești cam bătrân?

— Sunt la fel de bătrân și *aici*, și într-o expediție. Nu poți să-ți imaginezi ceva mai riguros decât ce se petrece aici, nu-i așa? În câțiva ani de-acum încolo o să-mi vopsesc părul.

— În câțiva ani de-acum încolo n-o să mai ai ce să vopsești, a zis Hyde-Clarke.

Când ne-am întors de la „prânzit“, Hyde-Clarke s-a oprit să ia niște coaste de la o măcelărie aflată la mare căutare, iar eu m-am dus la Poșta de pe Mount Street și i-am trimis o telegramă lui Hugh Carless, un amic de-al meu de la ambasada britanică din Rio de Janeiro.

POȚI SĂ MERGI ÎN NURISTAN ÎN IUNIE?

Îmi trebuiseră zece ani să descopăr ceea ce îmi spusese de la bun început toți cei care aveau legătură cu ea, și anume că Industria Modei nu e de mine.

CAPITOLUL DOI

Moartea unui comis-voiajor

Repetiția era fixată pentru marți, la ora patru. Marți dimineață, la unsprezece, am fost chemat la telefon. Era agentul din Londra al unuia dintre cele mai mari magazine newyorkeze.

— Domnișoara Candlemass vine astăzi după-amiază să vă vadă colecția.

— Astăzi după-amiază avem doar o repetiție. Deschiderea este mâine.

— Domnișoara Candlemass are un program foarte încărcat. (Îmi venea să spun că îmi pare rău și că sper să i se dreagă curând.) Acum vine de la Paris. E dispusă să facă achiziții.

— O să ne bucurăm foarte tare dacă va participa la repetiție. Are loc la ora patru.

— Nu e liberă decât la unu și jumătate. Rezolvați pentru unu și treizeci și neapărat să fiți GATA. Domnișoarei Candlemass nu-i place să aștepte.

A continuat să explice că pe domnișoară nu o interesează decât costumele de tweed și că materialul trebuie să aibă un anumit gramaj și să fie tratat împotriva atacului moliiilor și a ruginii și a oricărui alt factor natural sau nenatural.

I-am spus Directorului General. S-a prefăcut că nu e impresionat. I-am spus Șefei Buticului, care a fost în mod absolut firesc furioasă. Le-am spus celor din atelier că au cu două ore și jumătate mai puțin pentru ultimele retușuri la taioare, iar una dintre croitoresele de fuste a făcut o criză de nervi și a trebuit să se întindă pe canapeaua rezervată celor care suferă de afecțiuni femeiești; le-am spus și manechinelor că va trebui să ia prânzul la cantină și s-a dovedit că toate patru aveau întâlniri fixate la prânz; Portarul a fost avertizat să pună pe cineva la *porte cochère*¹; departamentului financiar i s-a cerut ca începând cu ora unu să fie pregătit să răspundă la orice întrebări dificile legate de livrări și vamă. Eu m-am urcat într-un taxi și am făcut turul comercianților de stofe din Londra, de unde trebuia să obțin mostre cu tipul de material cerut de domnișoara Candlemass. Apoi m-am întors și am recalculat costurile colecției.

La ora unu și treizeci de minute tensiunea plutea în aer. Portarul era pe poziții; Șefa Buticului era gata să o primească pe domnișoara Candlemass; manechinele erau pregătite, gata să treacă pragul sălii unde se schimbau, îmbrăcate cu primul rând de taioare, ca niște cai de cursă care așteaptă să li se dea startul. Eu tocmai ce terminasem de făcut adnotări consistente în dolari, pe trei programe ale show-ului. Singura persoană absentă era Hyde-Clarke.

— Nu am de gând să-mi schimb obiceiurile de o viață întreagă doar ca să-i fac pe plac unui cetățean al Statelor Unite, comentase el, și plecase să prânzească.

1. Verandă acoperită în dreptul unei intrări, suficient de mare pentru a permite accesul autovehiculelor (în fr. în orig.).

S-a dovedit că fusese singurul care evaluase corect situația.

La ora trei și jumătate a sosit și domnișoara Candlemass. Chiar dacă nu ar fi spus-o, așa cum a făcut nonstop pe timpul scurtei sale prezențe la noi, era aproape evident că luase prânzul la Claridge.

Din grup făceau parte Responsabilul cu achiziții de Încălțăminte al magazinului cu pricina, ușor de identificat pentru că purta o pereche de pantofi maro din piele de crocodil, Agentul, de obicei un bărbat energic și hotărât, însă acum redus la stadiul de lingușitor care bate câmpii din cauza prezenței imediate a domnișoarei Candlemass, și domnișoara Candlemass însăși. Toți trei aveau în obraji o culoare roșie-purpurie intensă și uniformă. Recunosc că în starea în care mă aflam, de om care fusese lipsit de masa de prânz, i-am invidiat. Șefa Buticului, o scoțiană cu personalitate, a refuzat să ia act de existența lor și pentru asta am admirat-o profund, așa că nu mai rămăsesem decât eu să îi conduc la locurile lor.

Domnișoara Candlemass avea vreo doi metri șaptezeci și se ascundea după niște ochelari fumurii cu rame mov incrustate cu pietre semiprețioase. Semăna cu o ulucă prinsă pe niște picioroange, prea slabă să fi fost sănătoasă, dar cu o igienă perfectă, mirosea bine, iar ciorapii și pantofii îi erau fabuloși. Cu ochelarii ei fumurii, impresia generală era că privește atent de pe lună o eclipsă a pământului.

Nu a ajuns până în showroom. În timp ce traversa țâcănind cu tocurile holul mare, a fost atrasă de vitrina cu parfumuri. A înșfăcat cel mai mare flacon pe care îl